

Nuorisopalsta (Suomen Shakki 4/05)

Tapani Sammalvuoto

tapani.sammalvuoto@shakkitori.com

Peliin valmistautuminen

Tammikuun ensimmäisellä nuorisovalmennusluennolla käsitelimme ehkä yleisintä hiukan vakavammin shakkiin suhtautuvan pelaajan harjoitteluongelmaa: peliin valmistautumista. Seuraava on lyhennelmä pitämästäni luennoista.

Mielestäni tärkein sääntö peliin valmistautuessa on, että ennen peliä ei saisi rasittaa itseään liikaa. Tietokoneen näytön tuijottaminen useiden tuntien ajan ennen peliä on äärimmäisen rasittavaa ja väsymys voi johtaa pahoihin virheisiin erityisesti pelin loppuvaiheessa (tästä esimerkkinä käy Suomen Shakin 3/2005 nuorisopalsta). Ihanteellinen tilanne olisikin, jos peliin pystyisi valmistautumaan jo ennen turnausta ja ennen peliä ainoastaan kerrata aiemmin läpikäymäänsä tai jos repertoaari on niin hyvässä kunnossa jo ennen turnausta, että lyhyt, esim. puolen tunnin kertaus riittää. Tämä on Halifmanin vahvasti suosittama metodi, kuten hän kertoi 1999 Shakkikodilla luennoidessaan. Ja jos turnauksen aikana on valinta valmistautuako jo edellisenä iltana vai pelipäivän aamuna, suosittelen iltavalmisteluita voimien säästämiseksi peliin. Joillakin tosin tämä saattaa aiheuttaa uniongelmia, jolloin on luonnollisesti parempi jättää valmistelut aamulle.

Paljon riippuu myös pelityylistä; esim. Kasparov on tuoreessa haastattelussa kertonut käyttävänsä 2-3 tuntia päivässä peleihin valmistautumiseen, mutta hänen huipputerävillä avauksillaan näinkin pitkä kertaaminen/tutkiminen saattaa olla hyödyllistä, sillä palkkiona voi olla ilmaispisteitä muuten äärimmäisen vaikeasti voitettavia pelaajia vastaan. Hän on myös erinomaisessa fyysisessä kunnossa.

Omaakohtainen kokemukseni on, että yli kahden tunnin shakillinen valmistelu on jo aivan liikaa (ainakin minulle) ja että pidempi kuin 1-1½ tunnin valmistelu juuri ennen peliä on harvoin kannattavaa. Tällöinkin tulee olla suhteellisen varma vastustajan pelaamasta muunnelmasta. Yleisesti ottaen taktiset pelaajat hyötyvät avausvalmisteluista lyhyellä tähtäimellä enemmän kuin asemalliset pelaajat, mutta toisaalta kannattaa muistaa, että jos valmistelunsa tallettaa tietokantaan, on niistä hyötyä myöheminkin samaa muunnelmia tutkiessa.

Entä kuinka peliin sitten tulisi valmistautua? Olimme antaneet läksyksi valmennusryhmäläisille kirjoittaa aiheesta "Kuinka valmistaudun tärkeään peliin Tapani Sammalvuota vastaan" ja näitä vastauksia kävimme yhdessä läpi luennolla parannusehdotuksieni kanssa. Lopuksi esitin käytännön esimerkin siitä kuinka itse valmistauduin tammikuun divaripeliini Hurmetta vastaan ja Helsingin Sanomien lehtipeliini Tomi Nybäckia vastaan. Jotta kuitenkin minun, Harrin ja Tomin avaussalaisuudet säilyisivät edes suhteellisen pienen piirin tiedossa, esitän tässä ainoastaan suosittamani valmistautumismetodin pääpiirteissään. Haluan korostaa, että kyseessä ei tietenkään ole ainoa

oikea tapa valmistautua peliin, mutta minulla tämä on toiminut hyvin.

1. Hae kaikki vastustajasi (oikeilla väreillä) pelaamat pelit tietokannastasi ja tee näistä oma tietokanta. Pelit kannattaa järjestää päivämäärän mukaan.
2. Tee peleistä avauspuu, mukaan kaikki siirrot, mutta ei muunnelmia.
3. Etene puussa repertoarisi mukaisesti siirto siirrolta eteenpäin sen mukaan, mitä vaihtoehtoa pidät todennäköisimpänä. Huomaa, että tämä ei välttämättä aina ole vastustajasi eniten pelaama siirto! Jokaisen vastustajasi siirron kohdalla, josta löytyy useampi eri siirtovaihtoehto, kannattaa tehdä uusi haku kantaan ja tarkistaa mitä vastustajasi on pelannut viimeisimmissä peleissään, jos tämä ei ole jo selvinnyt aiemmista hauista. Käytännön kokemuksesta voin sanoa, että kaikkein tuoreimmille peleille kannattaa antaa yleensä selvästi suurempi painoarvo kuin parikin vuotta vanhemmille. Kerran Vasili Jemelin kertoi rakentaneensa avauspuun pelaamistani peleistä ja jättäneensä sitten valmistelut kokonaan väliin todettuaan minun pelaavan "kaikkea mahdollista" 1 e4:ää vastaan. Kuitenkin tarkempi katsaus peleihini olisi näyttänyt minun pelanneen lähes pelkästään Najdorfia vuodesta 1995 eteenpäin! Tämä on virhe, johon olen yllättävän monen vahvankin pelaajan sortuvan.
4. Jos kohtaat päärepertoarisi kanssa ongelmia, mieti ovatko ongelmat sellaisia, että pystyt ratkaisemaan ne ennen peliä tai pelin aikana, vai pitäisikö harkita poikkeamista. Yleisesti ottaen tärkeimpänä asiana valmisteluissa onkin pidettävä juuri sellaisten ongelmien ratkaisemista ennen peliä, mitä et pystyisi välttämättä ratkaisemaan pelin aikana. Jos sinulla on vain yksi vahva repertoari, ei tällaisia ongelmia kannata vältellä kovin pitkään, vaan kannattaa pyrkiä ratkaisemaan ongelma mahdollisimman pian. Kannattaa myös huomioida, että jos päätät yllättää pelaamalla jotakin avausta tai muunnelmaa, mitä et ole aikaisemmin pelannut, on mahdollista, että vastustajasi poikkeaa myös hiukan tavallisista valinnoistaan saadakseen sinut ulos valmisteluistasi vähän tuntemaasi asemaan, josta sinulla ei ole ennestään kokemusta.
5. Lopuksi kannattaa käydä vielä kerran läpi kaikki vastustajasi tuoreet pelit repertoariasiasi vastaan yllätyksien välttämiseksi. Jos aikaa jää yli, yritä pohtia vastaus kuhunkin vastustajasi pelaamaan yksittäiseen siirtoon ja valitse sopiva kokonaisuus (alamuunnelma) tutkittavaksi huolellisesti ennen peliä.
6. Jos vastustajan pelityyli ei ole ennestään tuttu, kannattaa myös nopeasti käydä läpi muutama hänen tuore pelinsä kokonaan. Vastustajan mieltymyksien, vahvuuksien ja heikkouksien tuntemuksesta ja niiden vertaamisesta omiin vastaaviin voi olla itse pelin aikana paljon hyötyä. Jos esim. näet, että vastustajasi välttää loppupelejä hintaan mihin hyvänsä, voit ehkä pelissä asettaa vastustajallesi valinnan, jossa hänen täytyy valita heikomman keskipeliaseman ja tasavoimaisen loppupelin välillä. Samaan tapaan on mahdollista myös hiukan ekonomisoida valmistautumista vastustajan mukaan, esim. selvästi vahvempaa pelaajaa vastaan ei välttä-

mättä tarvitse etsiä valkeillakaan etua/voittoa kaikista sivumuunnelmista, sillä usein tällaisessa tapauksessa voi luottaa siihen, että vastustaja poikkeaa remissimäiseen asemaan johtavasta muunnelmasta.

Lopuksi vielä kerran: Älä rasita itseäsi liikaa! Juuri ennen peliä voi olla hyvä idea ottaa puolen tunnin torkut (van Wely) tai käydä 20 minuutin kävelyllä (Botvinnik). Itse olen käyttänyt molempia edellä mainittuja vaihtelevasti (joskus jopa molempia), mutta useimmiten tyydyn kuuntelemaan sopivaa musiikkia oikeaan mielentilaan päästäkseni. Erityisesti valkeat nappulat ovat minulla viime aikoina usein vaatineet muutaman hevibiisin aggressiivisen asenteen takaamiseksi!